

S Ü N I

A szebbik nem
Szerelmes virágok
De mi lesz a gyerekekkel?

Ásó, kapa, nagyharang?

A természet hangján – minden zöldfülü gyereknek

Párosan szép az élet, mondják. Ahogy az emberek világában, úgy az állatoknál is az élet egyik legfontosabb – és legizgalmasabb! – feladata, hogy párt találjon magának mindenki. Meg is tesznek ezért mindent a hímek: díszruhát öltenek, színes tollakat növesztenek, vagy éppen hatalmas sörényt a fejük körül, hogy minél szebbnek, hatalmasabbnak, kívánatosabbnak tűnjenek – hiszen a nőstény csakis a legeslegjobbikat választja majd, azzal az ősi, jól bevált tapasztalattal, hogy így várhatóan csodálatosak lesznek az apróságok is. Az udvarlás sem emberi találmány: kellek magukat bizony ezek az „állati” vőlegények is, hogy elnyerjék az áhított hölgy kegyeit. Számptalan izgalmas út vezet egy oroszlán- (majom-, páva-, galamb- stb.) kislány szívéig! Ezekbe a titkokba, hódító trükkökbe fogunk most bepillantást nyerni – gyertek, leselkedjünk együtt!

Mirtse Zsuzsa

Tartalom

Leánykérés	1–7. oldal
Szerelmes virágok	12–15. oldal
De mi lesz a gyerekekkel?	16–19. oldal
A szebbik nem	30–32. oldal
Együtt az égbolton	33–36. oldal
Nézz az égre!	37–39. oldal
Papírmese	46–47. oldal

Haszon Gábor felvétele

Leánykérés

A királylány kezét elnyerni a vadonban sem könnyű feladat. Meg kell küzdeni érte a vetélytársakkal – sőt, olykor magával a lánnyal is...

A mesebeli király kihirdette, hogy férjhez adja a leányát. Azé lesz a királykisasszony keze, aki az összes próbát kiállja. Jöttek is messze földről szerencsét próbálni a királyfiak: ki kopogó patákon érkezett, ki a szelek szárnyán, ki a hullámok közül, ki pedig lúd-talpakon kacsázva...

Ha ez a sok kérő mind ugyanazon leányra pályázott volna, meglehetősen furcsa versengés alakult volna ki közöttük. Ám az állatvilágban minden lovag csak a hozzá illő menyasszony kegyeit keresi. Így aztán a kecses szarvasúrnak éppúgy akad kérője, mint a csámpás kacsalánynak vagy a bibircsókos varangykisasszonynak. A jelentkezőknek azonban még így sincs könnyű dolguk: mindegyiküknek a maga versenyszámában kell megállnia a helyét, csak hogy ugyanez az erőssége a vetélytársaknak is – és általában az eladó lányé az utolsó szó!

LEÁNY KÉRÉS

– Igazán királykék! Már csak a korona hiányzik a fejről.

Itt az idő!

Alljunk csak meg egy pillanatra! Honnan tudják a kérők, hogy eljött a házasodás ideje? Az állatvilágban a párvalasztás idejét az határozza meg, hogy a kicsinyeknek kedvező, táplálékban gazdag időszakban kell megszületniük. A trópusokon élő állatok egy részének éppen ezért nincs meghatározott párzási időszaka: az ő házájukban örökké nyár van; legföljebb a száraz és az esős évszakok váltakozása befolyásolhatja családtervezésüket. Más a helyzet a mérsékelt vagy a hideg égöv alatt: itt fontos, hogy az utódok tavasszal, nyár elején jöjjenek világra. A napalok hosszabbodása az, ami megindítja a változást az állatok szervezetében, és elárulja nekik: itt az idő megházasodni! A párosodásra kész nőstény illata ellenállhatatlanul vonzza a hímeket: olyan, mint egy félreérthetetlen házassági hirdetés!

A ruha teszi a legényt

Ha az ember leánykérőbe megy, először is szépen felöltözik: toprongyos ruhában a kapun sem eresztik be. Ezt

**•Békakirály kéken
A mocsári béka
hímje tavasszal kék
nászruhát ölt**

—Az én családom mindig ad a külsőségekkel!

Tollas divatbemutató
A fácánok és egyéb tyúkfélék között a hímek páváskodnak ruhakölteményekben

teszik az állatok is, hiszen a jó megjelenés a nőstény szemé-

ben már fél siker – sőt, bizonyos esetekben egész. A pávakakas kockázatni is kész ennek érdekében: súlyos uszálya hátrányt jelent, ha hirtelen a levegőbe kell emelkedni a támadó elől, mégis megéri felöltöni a pompás nászruhát, mert a

tyúkok tetszését az az udvarló nyeri el, aki szétterített legyezőjén a legtöbb pávaszemet képes felmutatni. Az első próba tehát az öltözékek versenye, ami azonban jóval több, mint divathóbort. Minél ügyesebb, rátermettebb egy hím, annál több és jobb táplálékhoz jut egész éven át, s annál szebb nászruhát tud öltetni – a nőstény ennek alapján kiválaszthatja azt a hímeket, amely a legkedvezőbb tulajdonságokat örökíti majd tovább utódaikra.

Ki jön az én házamba?

A házassághoz ház is kell, s a leány döntését az is befolyásolhatja, hogy milyen otthont tud biztosítani a leendő férj majdani családjá számára. Ez az otthon persze nem mindig várkastély: többnyire földbe vájt üreg vagy faodú. Az is lehet, hogy csupán jó legelő a

♫ Szerelmes sárkánykák

A tarajos göte csak a nászidőszakban, a baziliszkusz viszont állandóan viseli látványos taraját

♫ Nem a farka tarka!
A pávakakas uszálya a hát meghosszabbított tollaiból áll, a farktollak csak támasztékul szolgálnak

szabad ég alatt: ha ezt sikerül megszerezni, a lányok már házhoz jönnek. Olykor azonban valódi építkezésben kell összemérniük tudásukat a házassághoz szándékozóknak. A szövőmadarak hímjei mestersen fűzik egymásba a növényi szálatokat, miközben a tojó szakértő szemmel bírálja a munkát. Ha nem tetszik neki az épülő lakosztály, az is előfordul, hogy az egészet szétrombolja. Nem is pályázhat a kezére olyan kérő, aki nem tud fűszálakból palotát építeni!

Ajándékot hoztam

Az imádott hölgy szívéhez közelebb lehet kerülni ajándékkal is. Az se baj, ha

szép, de még jobb, ha ehető. Főként halevő vagy a rovarokra vadászó madarak körében elterjedt szokás, hogy a hím megszerzett zsákmányát megosztja a tojóval. Az afrikai őserdőben kisebb állatokat is zsákmányul ejtő csimpánzok körében is megfigyelték, hogy a sikeres portyából visszatérő hímek olykor hússal kínálják a nőstényeket. Még ennél is érdekesebb talán a lugasépítő madár építménye, amely semmi más célt nem szolgál, csak a nőstény elkápráztatását.

– Beláthatod, hogy fehér ló
nélkül nincs esélyem
elnyerni Tüske király-
kisasszony kezét...

Megkérik egymás kezét

Némelyik állat hímje különbözik a nőténytől, másutt teljesen egyformák – és olyan is van, hogy a fiú egyben lány is! A csigák legtöbbje hímnős, ami azt jelenti, hogy mindegyeik állat egyaránt rendelkezik hím- és női ivarszervekkel. A csigák párosodása nagyon érdekesen zajlik. Szorosan egymáshoz simulnak, és mindkét állat testéből elindul egy kis „dárda”, mely a csigaházhoz hasonló, meszes anyagból van, s amelyet nagyon találóan „a szerelem nyilának” neveznek. A nyilacska utat talál a másik csiga testébe, s a hozzá kapcsolódó nyálkás tömlőn keresztül megtörténik a megtermékenyítés. Ezután a nyilacska feloldódik, s a szerelmespárok útjaik szétválnak: mindkettő elindul, hogy lerakja petéit a nyirkos földre.

CVirág helyett méhet A gyurgyalag hímje rovart kínál a tojónak.

A hím „ajándékba” építi a tojónak, s gyakran még csecsebecsékkel is feldíszíti. E díszek színe, akárcsak az építmény formája, fajonként változik: a kék lugasépítő például kizárólag kék színű bogyókat, tollakat, üvegcserepeket halmoz fel lugasába.

Mesterdalnokok

Trubadúrnak hívták azokat a középkori dalnokokat, akik szerelmi dalokat énekeltek az előkelő hölgyeknek. Az állatvilágban is vannak ilyen mesterdalnokok – csakhogy náluk nem a rímek számítanak, hanem a hangerő! Míg a farkasüvöltés vagy az énekesmadarak fütyte a területhatárok kijelölését szolgálja, addig a békák nem távortartani igyekeznek a szomszédaikat, hanem túlkiabálni. Minél zajosabb a brekegés, annál több esélye van az énekesnek arra, hogy a nőstény az ő irányába indul el. Tavasszal hol a tavi békák kacagásától, hol a leveliek egyhangú recsegésétől, az

unkák huhogásától vagy a varangyok prüttyögésétől visszhangosak a tópartok. Utóbbiak közt sokkal több a hím, mint a nőstény, ezért egy-egy kövér, bibircsókös hajadont olykor hárman is ölelgetnek egyszerre. Meg nem csókolják – talán félnek, hogy tényleg királylánnyá változik...

Csülokre, testvér!

Persze az is megesik, hogy nem segít sem dal, sem ajándék – ilyenkor a feltüzelt ifjak egymást igyekeznek kiütöni a nyeregből. A küzdelem százféle fegyvernemmel folyhat, de a célja ugyanaz: távortartani a vetélytársat az imádott hölgytől. A párzási időszakban még az olyan félénknek ismert állatok is vakmerővé válnak, mint a nyúl – nem is beszélve a szarvasokról, akik még külön fel is fegyverkeznek e célra. Amíg a hímek csatáznak, a nőstény (vagy akár több nőstény, hiszen az állatvilágban a házasság korántsem mindig két fél magánügye!) szemérmesen álldogál, várva a viadal végkifejletét. Ám a győzelem
önmagában
még nem

jelenti a leánykérés sikerét. A végső döntés ugyanis a hölgy kezében van, aki olykor (például a macskaféléknél) bizony kissé szeszélyes...

Menyasszonytánc

Táncsal sok mindent ki lehet fejezni – még az állatvilágban is. A skorpiólegény az életéért táncol: ha elvétí a lépést, veszedelmes választottja egyszerűen megeszi reggelire. A skorpiók rosszul látnak, s a nagyobb termetű nőstény könnyen tápláléknak nézheti a közeledő kérőt. A hím ezért ollóit megragadva akár napokon át is táncoltatja, mire végül megtörténik a párosodás. A madaraknál a tánc egészen más célt szolgál: a paradicsommadár például a nőstény elismerését igyekszik kivívni énekes-táncos produkciójával. A legmeghatóbb táncjelenetet azonban a darvak, az albatroszok és egyes pingvinek adják elő: a hosszú vándorút után újra egymásra találó párok szertartásos táncmozdulatokkal üdvözlik egymást, újra biztosítva szívük választottját arról, hogy egymáséi lesznek mindig, amíg meg nem halnak...

**C Szabad egy táncra?
A skorpiók vagy a kígyók menyegzője akár napokig is eltarthat**

Keresztbe-kasul

* * * * *	POSTA-FIÓK, RÖVIDEN	ELLEN-ÉRTÉKE	TÖRLŐ-GUMI	TÖRTÉ-NELMI IDŐSZAK	RÖVÍDÍTÉS ALÁ-ÍRÁSOK UTÁN	FÉLFA!	NEMZET	NÉMÁN SÍRÓ!	NŐI NÉV	FÉLÉS!	SZÁMÍTÓ-GÉP TÍPUS	ANGOL ROCKE-GYÜTTES	HAZA-FELE!	* * * * *
A MEGFEJTEN-DŐ SOR	▶	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	É
... A MACSKÁK RÉME!	▶					CSAK SÜRÖLJA ISKOLAI ÓRABE-OSZTÁS	▶			HAMISAN JÁTSZIK LÁNGOLÓ	▶			
* * * * *	▶	▶			TÁP-SZÉLEK! VONZÓ (TÁJ)	▶	▶	TÉL-KEZDET! SZAWAZAT	▶	▶	FÉLT! NŐI NÉV	▶	KÉRDŐ-SZÓCSKA VISSZA-FIZET	▶
ÓDAVÉG!	▶	▶	ISKOLAI FÜZET FÜLDET FORGAT	▶				HÜSFÉLE FÉLIG RÉGI!	▶	▶				
KÉT EGY-FORMA	▶			IDE-ODA MOZGÓ NÖVÉNYI ITAL	▶				ÖLFA SZÉLE! HIBÁSAN JEGYEZ	▶		FÉLBE! FÉNYTAN	▶	PISTUKA
BUSZ KÖZEPE!	▶		TERÉZ. BECÉZVE ELFO-GYASZT	▶						PAPA-GÁJFÉLE ELEMI PARÁNY	▶			
RÓMAI 100-AS	▶	CSODÁS TÖRTÉ-NET DALIÁS	▶				LOMPOS. RENDET-LEN ÓRA JELZŐJE	▶						
ÜTLET	▶				GENF FELE! MAGÁN-HANGZÓ-PÁR	▶		VIZET AD NEKI BILLEG	▶				A TÁRGY RAGJA TE ÉS ÉN	▶
FÉLSZEG: NEM EGYNYÁRI NÖVÉNY JELZŐJE	▶			ARRA A HELYRE JEGYZŐ LEKVÁR	▶						IMRUSKA UNGÁR ... BÜVÉSZ	▶		
MAGÁHOZ TÉRŐ	▶					LONDON HATÁRA! FÉM-HUZAL	▶		MAJOM-FAJTA SEBESIT	▶				KOR-CSOLYA
MAGÁVAL CIPEL	▶				BEJGLI-JELZŐ HATÁRO-ZÓRAG	▶				INDULAT-SZÓ DUPLÁN: SZÜLŐ	▶		KELET, RÖVIDEN FÜRBÜNK BENNE	▶
EME	▶	FÜZŐ-ANYAG PATAK	▶				MECHANI-KUS, NEM KÉZI ODANÉZZ!	▶					KIÜTÉS JELE PÁROS UTAS!	▶
FOLYADÉK	▶		IDEGEN FÉRFINEV TÜKMAG!	▶				ANYAG-TÁROLÓ ÉPÜLET LITER	▶					
VIDÁM LELKI-ÁLLAPOT	▶				NEM ENGE-DELYEZ	▶				ELAVULT, RÉGI	▶			

Az ember hozza a kiskölygét?

A gólyapárok házassága rendszerint tartós: az évről évre ismétlődő afrikai vándorútról tavasszal mindketten visszatérnek találkahelyükre, a családi fészekre, ahol hangos kelepeléssel üdvözlik egymást. Az európai **fehér gólyák** döntő többsége az ember által megművelt területeken keresi táplálékát, és lakott területeken – házak kéményén, villanyoszlopon – fészkel, itt nevelve fel fiókáit. Ha tehát a gólyamama azt mondja a kicsinyeinek, hogy az ember hozza a kiskölygét, nem is téved nagyot.

Fotó: Bogosi Zoltán

Orrfújással udvarol

Az **elefántfóka** hímje különös módon udvarol párjának: az orrüregében lévő nyálkahártyát hólyag formájában kifújja az orryukain, közben hangosan trombitál. Nemcsak e trombitálás miatt jogosult az „elefánt” névre: egy-egy kifejlett hím méretét tekintve is vetekszik a legnagyobb szárazföldi állatként számolt ormányosokkal. Ekkora állatok szerelmének természetesen a gyümölcse is óriási: az elefántfóka-bébi születésekor több mint egy méter hosszú, súlya pedig megközelíti a fél mázsát.

Fotó: Bogosi Zoltán

Bogár és Bogárné

A bogaragnál ritkán lehet a külső alapján különbséget tenni a hím és a nőstény között. A kivételek közé tartozik a **szarvasbogár**, hiszen szarvasagancshoz hasonlatos, óriási rágókat csak a hím visel. Amint az várható is, a hímek természetesen éppúgy párbafozásra használják fegyvereiket, mint a valódi szarvasok. Nagy különbség van a nemek között a szentjánosbogaragnál is: míg a hím röptében villogva bővíti el párját, addig a szárnyatlan nőstény bokrok alján, a fűben világít.

Fotó: Suhayda László

Természetes „klónozás”

A **koronás levéllábúskáék** hímjei szárnyakkal rendelkeznek; így könnyebben fel tudják keresni a természetes, szárnyatlan nőstényeket. A bengál botsáskánál sem nehéz különbséget tenni a nemek között: a hímek cingár kis pálcikák, míg a nőstény teste vastos, szivar alakú. A növényutató sáskák némelyikének azonban hímre nincs is szüksége a szaporodáshoz. Természetesen az ilyen módon, szűznemzéssel létrejött utódok kizárólag az anya tulajdonságait öröklik, így valamennyien nőstények.

Fotó: Górné András

Örök hűtlenség

A **kaméleonokról** nem lehet elmondani, hogy a boldog házasság mintaképei volnának. Éppen ellenkezőleg: megrögzött aggregények és vénkisasszonyok, akik még ellentétes nemű fajtársaikat sem tűrik meg a közelükben. Csak a párzási időszakban viselik el egymást annyi időre, amíg gondoskodnak a jövő kaméleonnemzedékéről. Miután megtörtént a dolog, a zárkózott gyíkok örök hűtlenséget fogadva egymásnak, visszavonulnak kedvenc sütkérezőhelyükre, hogy folytassák remeteéletüket.

Fotó: Górné András

Légy a háremhölgyem!

A hím **galléros pávián** nem elégszik meg egy feleséggel: egész háremet gyűjt maga köré, ennek köszönheti a „basa” nevet. A tekintélyes palástot viselő főnök mellett a fiatal hímek persze nehezen jutnak feleséghez, ezért próbálnak túljárni a basa eszén. Kiszemelnek egy nőstény kölyköt, aki még túl fiatal ahhoz, hogy a basa háremének tagja legyen, és elkezdik dédelgetni, védelmezni, játszani vele. Így amikor a „kislány” eladósorba kerül, nem is kérdéses, hogy kinek nyújtja a kezét.

Fotó: Górné András

Ha jó a térlátásod,
akkor meg tudod
számolni, hogy hány
kis kocka hiányzik a
nagyból.

A nyíltól elindulva
hány szívecskét tudsz
összekötni a folytonos
vonal mentén?

Szerelmes VIRÁGOK

Lehetnek-e szerelmesek a virágok? A kérdés furcsának tűnhet, sokakat talán meg is mosolyogtat. Pedig a válasz igen, sőt, valójában minden virágnak van köze a szerelemhez, hiszen a virág a növényeknél a párosodás eszköze

A növények szaporodása általában véve megegyezik az állatokéval: ahhoz, hogy egy új élet kezdődhessen – születésről itt persze nem beszélhetünk – két különböző nemű szülőre van szükség. De hogy pontosan hol ez a két szülő és hogyan lehet megkülönböztetni őket? Ezekre a kérdésekre

nem lehet az állatvilág példái alapján választ adni.

Miből áll a virág?

A növények legnagyobb részénél a két szülőt – a hím és a női tulajdonságokat

– Igazán lehelelfinom a fátylad. Ki szötte?

hordozó részeket – egyetlen virágban találhatjuk meg. Az ilyen virágot kétivarúnak nevezzük. Általában a virág közepén fejlődik a bibe, melynek ragacsos felületén megtapadnak a virágpor-szemcsék, és innen jutnak a hímivarsejtek a virág középpontjába, a védett magházban várako-

**A kör közepén
A kétivarú virág
bibéjét körbeveszik
a porzók**

zó petesejthez. A két sejt egyenként csak az utód tulajdonságainak felét hordozza örökítőanyagában kódolva, de egyesülésük után már nincs akadálya annak, hogy megindulhasson egy teljes értékű növény élete, és kialakulhasson a mag. Sok növénynél a magház nem egyetlen petesejtet rejt, hanem többet, akár több százat is – gondold csak a mákgubóra! Ezeket egyesével termékenyítik meg a külön-külön virágpor-szembe csomagolt hímivarsejtek. A virág másik fontos része a porzó; általában több

van belőle, s ezek a bibe körül, hosszú, vékony nyélen helyezkednek el. A porzók végén a sárga portokokban fejlődnek a virágpor-szemek.

Egy tövön két „szülő”

Más növényeken a virágok egyivarúak, azaz csak egy ivar szervei jelennek meg bennük. Az egylaki növényeken a hím- és a nőivarú

virág egy tövön fejlődik, „lakik“. A kétlakiaknál külön egyeden nyílnak a különböző virágok. Ezeknél a fajknál legalább két példánynak kell egymás közelében fejlődnie ahhoz, hogy közülük a nőivarú életképes magokat tartalmazó termést tudjon érlelni.

Bonyodalnak a megporzás körül

Ha egyetlen növény termeli a hím és a női ivarsejteket is, akkor mi célja a szín-

☞ Szerelmhírnökök

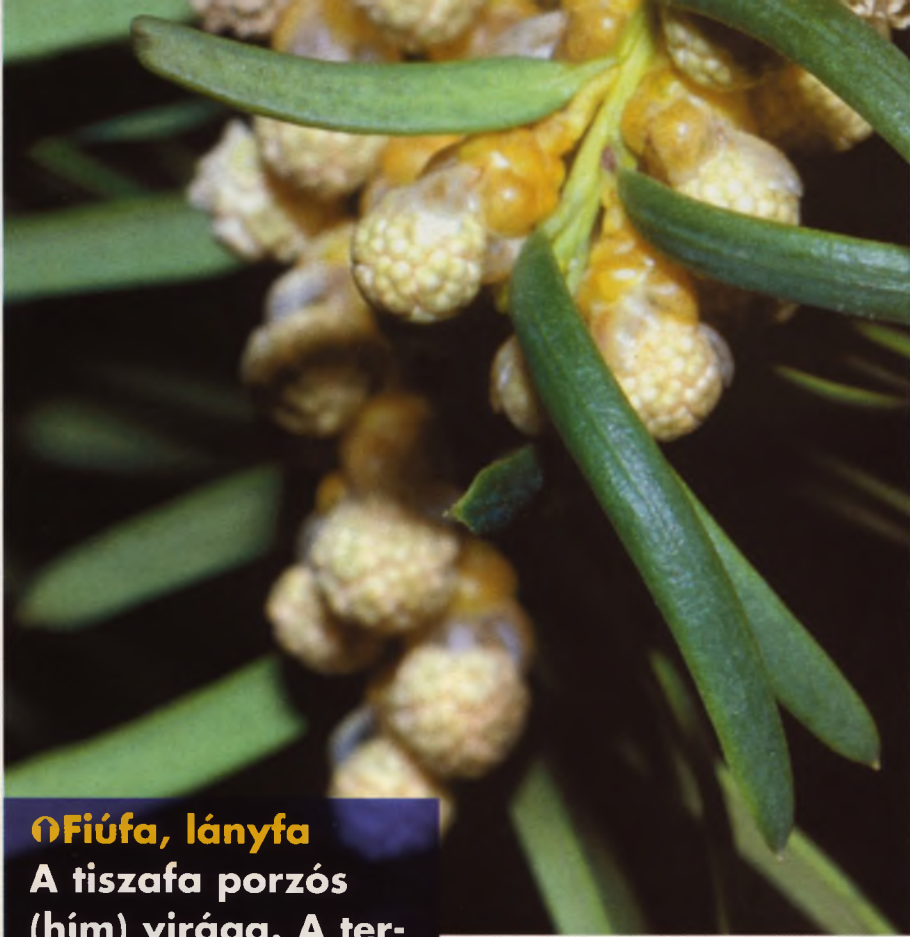
A megporzást sokszor rovarok végzik el

pompás virágoknak, miért nem terem a növény egyből magot? – kérdezhetnéd. A válasz egyszerű: az ilyen magból pontosan ugyanolyan egyed fejlődne, mint amilyen az eredeti növény volt. Így nem lenne lehetőség a különböző szülőktől származó jó tulajdonságok egyesítésére, ezáltal az alkalmazkodásra, a fejlődésre. Ha tehát nem az a cél, hogy azonos egyed vagy virág pollenjei kerüljenek a bibe, akkor hogyan lehet ezt biztonsággal kivédeni? A legtöbb faj petesejtjei egészen egyszerűen nem termékenyülnek meg az azonos tövön létrejött hímivarsejtek által. Mások

a városok levegőjében kavargó virágpór is kiválthatja a kellemetlen reakciókat. Erről persze nem a növények tehetnek, hiszen évezredek óta allergia nélkül éltünk együtt velük. Valahogy mi váltunk érzékenyvé.

♂Fiúfa, lányfa
A tiszafa porzós (hím) virága. A termős (nőstény) másik növényen van!

cselhez folyamodnak, és különböző időben érlelik a kétféle ivarsejtet. Elég néhány nap vagy akár néhány óra eltérés ahhoz, hogy a petesejtet csak idegen hímvarsejtek termékenyíthessék meg, és a virágporszemek is csak más tő virágai-ban járjanak hasonló sikerrel.

Szénanátha és pollenallergia

A tudomány pollenek nevezi a virágporszemet, amely leggyakrabban mikroszkopikus méretű gömböcske, felületén mindenféle függelékkel. Ezek a függelékek segítik a repülésben vagy teszik raga-

dóssá a felszínét, hogy jobban megtapadjon egy rovar kitinpáncélos lábán. De a pollen felületén fajra jellemző mintázat is van apró tüskékből, redőkből, dudorokból, egyéb mélyedésekből és kiemelkedésekből. A pollen sajnos bajt is okozhat, ha az erre érzékeny ember légszerveibe jut egy kirándulás vagy egy ajándékba kapott virágcsokor megszagolása alkalmával. Ilyenkor ezek az apró porszemek heves köhögést, könnyezést, tüszögést váltanak ki az emberből, azaz az immunrendszer számtalan olyan védő reakcióját, amellyel a szervezet a porszemtől szabadulni próbálna. Sajnos ma már olyan sokan szenvednek ettől a különös érzékenységtől, hogy

Pollennaptár

Mit lehet akkor tenni?

Egyetlen megoldás kínálkozik: kerülni kell a pollenben gazdag területeket. Aki allergiára hajlamos, lehetőleg ne kiránduljon a fűfélék virágzásának idején, ne szunyókáljon barkás mogoróbokor, nyírfa vagy nyárfá alatt. Javíthat ugyan valamiképp a helyzetet, ha a veszélyes parlagfűvet kiirtjuk, de minden növényt nem pusztíthatunk el az allergia miatt. Az egyre több patikában, orvosi rendelőben megtalálható pollennaptárak segítenek, hogy mikor mi virágzik, mit kell elkerülni, és hol lehetünk biztonságban. Az évadot a mogoró nyitja februártól március végéig, utána a nyír- és nyárfák kezdenek virítani májusig, valamint a fűfélék egészen őszig. A nyár eleje a hárs, az útifű és a gabonafélék virágpórától terhes, a nyár második felétől pedig a gyomok (üröm, libatop, parlagfű) zárják a szezont. Tehát mindig van lehetőség arra, hogy a pollent adó növényektől távol-tartsuk magunkat, és ezzel elkerüljük a valóban kellemetlen következményeket.

De mi lesz a

gyerekekkel?

A gyermekáldás nem mindig áldás

SZERETNÉL EGY KISÁLLATOT? NETÁN KETTŐT? AZ EGYIK FIÚ LEGYEN, A MÁSIK MEG LÁNY? ÖRÖMMEL VÁROD, HOGY MEGSZÜLESSEN AZ ELSŐ ÁLLATGYEREK? IGEN ÁM, DE KÉSŐBB, AMIKOR MÁR NEM LEHET NÁLAD AZ ÁLLATIFJÚSÁG, MI LESZ A GYEREKEKKEL?

Minden gazda legnagyobb öröme, ha az állatai szaporodnak. A kis állatok bájosak, jó érzés látni, amint növekszenek, ügyesednek – de rövidesen megszületik a következő kupac, és már a gyerekek is gyerekeket várnak...

Csigabiga gyerekei

Csodaszép egy növényekkel és halakkal teli akvárium! Csak azok a fránya algák ne volnának! Mindig kapargatni kell őket, meg aztán a növényekre is rátelepednek. Van persze alga-irtószer, de az mégse az igazi. Ám az ősi recept szerint elegendő egy-két vízcsigát beleejteni a medencébe, és megoldódik minden. Ők szépen elmajszolják a fölösleges zöldalgát, eszegetnek némi fölösleges haltápot is, tehát a jelenlétük tiszta haszon. De tudod-e, mit csinál a csiga, ha jól érzi magát? Eláru-lom: szép kis petefüzéreket rak, némelyiket az üveglapra tapaszt-

**Ne ereszd szélnek ☞
Elszaporodott akvá-
riumí csigáidat, ha-
laidat ne engedd
természetes vízbe!**

ÓMennyi diszpinty!
Izgalmas élmény a
kismadarak fejlődé-
sét végigkísérni

ja. Aztán megjelennek az első minicsigák, pár milliméteresek, alig veszed észre őket. Legalábbis egyenként. Ám némelyik vízinövény úgy néz ki, mintha mákos volna. A bébicsigák növekedni kezdenek, s ekkor már nem elég nekik az alga meg a haltáp, hanem az akvárium növényeire is rávetik magukat. Előbb csak a korhadtó leveleket nyammogják, majd jönnek az egészséges részek... Tehát a fölösleges csigáktól meg kell szabadulni. De mi legyen velük? Igazi állatbarát fölöslegesen nem pusztít el állatot. Így aztán lassan megtelnek az akváriumból sziszifuszi munkával kiszedett apróságokkal a befőttesüvegek. Azt tanácsolom: a fölösleges csigákat ajándékozd el valakinek, aki víziteknősöket tart! E hüllők élnek-halnak a természetes, vitamin- és kalciumdús

kosztért, így túlszaporodott csigáid hasznossá válhatnak – végtére is ez az élet rendje!

Ha sok a halacska

Az akváriumban vagy kerti tóban néha a halak is elszaporodnak. Különösen az elevenszülő fogaspontyok, például a xifó vagy a guppi kicsinyei közül marad meg sok, de olykor az aranyhalaknál is túlságosan bőséges lehet a gyermekáldás. Az akváriumot nem

– Lássuk csak!
Minden napra egy
tojás, az 365
csibe egy
évben....

lehet halakkal túlszűfolni, mivel oxigén híján valamennyi lakó jobblétre szenderül. A megoldás: kihalászni a fölösleges kishalakat. Számukra persze kell egy új akvárium, aztán egy még újabb... Korántsem biz-

ÓHallatlan sok hal!
Az aranyhalakat nem
könnyű szaporítani,
de a kicsiken túladni
sem mindig egyszerű

CHöribabák

Az első néhányat talán sikerül elajándékozni. De mi lesz, ha már minden barátodnak van?

Tojáshéj a fenekükön

Ha tollas kedvenceidet szeretnéd költésre bírni, nem árt előre tájékozódni. Ha a fiókák csak a macskának kellenének, inkább ne szerelj fel odút vagy egyéb fészkelési alkalmatosságot, s az állati fehérje (pl.: főtt tojás) adagolását is fogd vissza: ezzel megakadályozhatod a fészkelést. Azt a megoldást semmiképpen se válaszd, hogy a szaporulat elkerülése végett magányosan tartod: csaknem minden madár szereti a társaságot! Van olyan madárfaj,

tos, hogy sikerül a szaporulatot az állatkereskedőnél értékesíteni, ezért legjobb, ha barátaidat is rábeszéled az akvarisztikára: a kishalak így jó helyre kerülnek, emellett pedig még valakit „megfertőztél” e nemes és hasznos hobbival. Végző megoldásként ismét maradnak

az éhes víziteknősök. Egyet ne tégy soha: ne ereszd a felesleges szaporulatot a lefolyóba vagy természetes vízbe!

UHázi tápláléklánc

Az ékszerteknősök örömeit elfogyasztják a túlszaporodott, felesleges csigát, kishalat

ahol azonos nemű egyedek is együtt tarthatók, ám ők is azt a vallják: párosan szép az élet!

Kisemlősök és még kisebbek...

A leggyakoribb gondot a rágcsálók túlszaporodása szokta jelenteni. Ezeknek az állatkáknak olyan a természete, hogy folyamatosan ontják a gyerekeket, ami nem is csoda, hiszen a vadonban rengeteg ragadozó tizedeli őket. Ha tehát egy hím és egy nőstény aranyhörcsögöt vagy tengerimalacot összeköltöztetsz, biztos lehetsz benne, hogy néhány hónap (de lehet, hogy csak hét) elteltével megérkezik az első alom, majd utána szabályos időközönként a többi. A kicsiknek gazdit szerezni egy idő után valóban megoldhatatlan feladat. Az egyetlen lehetőség, ha a hörcsögöt magányosan tartod (az ő esetében ez nem áll távol a természetes életmódtól), a tengerimalacból pedig két azonos nemű vásárolsz. Más, ritkább rágcsálókból is csak akkor tarts párt, ha a kicsik biztosan kellene valakinek!

Egy kosár kiscica

A macskák nem rejtik véka alá leánykérési szándékukat:

éjszakánként hangos nyervakolással adják ország-világ tudtára, hogy házasodni készülnek. A zajos nászéjszaka után kilenc héttel pedig világra jön egy kosár kiscica – búbajos kis szörgombócok, csak hogy mi lesz velük? Csaknem mindig kiderül, hogy akinek kell cica, annak már van, akinek pedig nincs, annak azért nincs, mert nem is szeretne. S ha mégis sikerül, a szorgos cicamama rövidesen ismét világra

pottyant egy hasonlóan tündéri csapatot, és kezdődhet az egész előlről. A szabadba kijáró macskát gyakorlatilag lehetetlen megvédeni a nemkívánt vemhességtől: az egyetlen lehetőség elvinni az állatorvoshoz, hogy ivartalanítsa. Kandúroknál is érdemes elvégeztetni a műtétet, hiszen így elkerülhetők a lányokért folytatott heves csaták, amelyekben sok délceg macskalovag elvesztette már a fél szemét...

Búbajos kiscica!

De vajon lesz majd gazdája?

Boszorkánykonyha

A boszorkányokról egykor azt tartották, hogy füvekből, meggyéből titkos receptek alapján szerelmi bájitalt (meg persze sok minden mást) tudnak főzni. Ilyen varázsital persze nem létezik, de a virágoktól kölcsönzött illat vagy a gyógynövények szépítő hatása valóban vonzóbbá tehet minden leányt – és ez nem boszorkányság!

Illatok otthon

– Illatos zsákocska vagy párna

Tavasztól kezdve sok-sok virág bontja szirmait, finom illatot árasztva. Ezeket az illatokat megőrizheted magadnak, ha illatozó zacskót vagy párnát készítesz. A zsákocska szellős anyagból (lenvászon, selyem) történő megvarrásához a nagyobbak maguk is hozzáfoghatnak, illatos párna huzatának pedig megteszi egy használaton kívüli kispárnahuzat is. Töltsétek meg a zsákocskát vagy a huzatot szárított, illatos növényekkel, majd kössétek be a száját, vagy varrjátok be a nyílását. A párnára még egy huzatot kell húzni, hogy mosható legyen. Töltőanyagként többféle virágot és gyógynövényt használhattok: rózsaszirmot, kamillavirágot, levendulát, citromfűvet, kakukkfűvet, mentát, rozmaringot, gyöngyvirágot, mályvát, orgonát, akácot, hársfavirágot, bodzavirágot – ízlés szerint kombinálva. Néhány kiskanálnyi tördelt szegfűszeggel vagy narancshéjjal is fűszerezhetitek a keveréket. Az illatos zsákocskától jó illatú lesz a ruhászekrény vagy az íróasztalfiók. Az illatos párnán alvás közben a test melegétől szabadulnak fel az illatanyagok, amelyek kellemesebbé teszik a pihenést.

– Illatos víz

Ha frissen szedett virághoz vagy illatos növényhez ötszörös mennyiségű alkoholt adtok (lehet ez gyümölcspálinka is – vigyázat: nem meginni!) és sötét, hűvös helyen, lezárt üvegben néhány hétig érlelitek (időnként rázogatva) majd leszűrve vízzel tízszeresére hígítjátok, kész a saját kölönitek. Fürdővízbe is tehetitek, vagy a bőrötökre spriccelhetitek. Az illatos víz

alapjául a már felsorolt növények szolgálhatnak – úgy még jobb lesz az eredmény, ha a virágokat apró darabokra tépdesitek.

Virágfestés

Ezzel a kísérlettel az egyszínű virágokból színeseket varázsolhatsz úgy, hogy közben megfigyelheted a víz áramlásának útját a szíromlevélkében. Valószínűleg minden családban maradt Húsvétról tojásfesték. A tojásfestő-vízbe kell beleállítani a megfestésre szánt virág szárát. A legnagyobb sikert a nagy szirmú, fehér vagy világos színű virágokkal lehet elérni (pl. nárcisz, tulipán, liliom, kardvirág). 4–6 óra elteltével finom vonalak tömege rajzolódik majd ki a szirmon, megszeépítve azt. Több napig folytatva a kísérletet, a virágszirom egyre inkább telítődik a festékkel. Ha kisebb virágot választasz, az egész szíromlevél megfestődhet. Próbálkozhatsz többféle színkombinációval, pl. halványkék kerti ibolyát piros vízbe állítva rózsaszín-lilás virágokat kapsz.

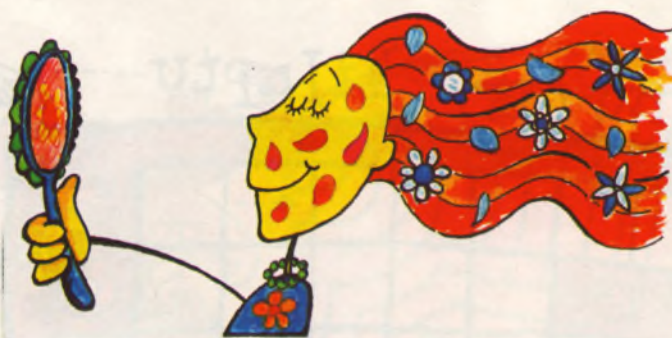

Gyógyító-szépítő kenőcsök virágszirmokból

Szinte valamennyi növénynek van gyógyító hatása. Ha szeretsz főzőcskézni, doktorosdit játszani, akkor biztosan szívesen kísérletezel az alábbi receptekkel

– Körömvirágkenőcs

Ezt a kenőcsöt sebek gyógyítására, pattanásos bőrre és visszeres lábra használják. Négy maréknyi virágot apró darabokra szedve kell 150 g disznósírba szórni, és 60 °C körüli hőmérsékleten néhány óráan keresztül melegíteni. Legegyszeribb, ha édesanyátok által főzött leves fazekának tetejére tesztitek egy kis lábosban, időnként megkeveritek, és mire a leves elkészül, addigra a krém is szép sárga színű lesz. Ezt másnap is megismételhetitek, majd szűrjétek le a masszát. Hűvös helyen tárolandó! Ugyanígy készíthettek kenőcsöt kamillából – ez a náthától

kisebesedett orrcimpák kitűnő kenőcse – vagy cickafarkból is, mindkettő az arc ápolására is alkalmas.

– Kakukkfűolaj

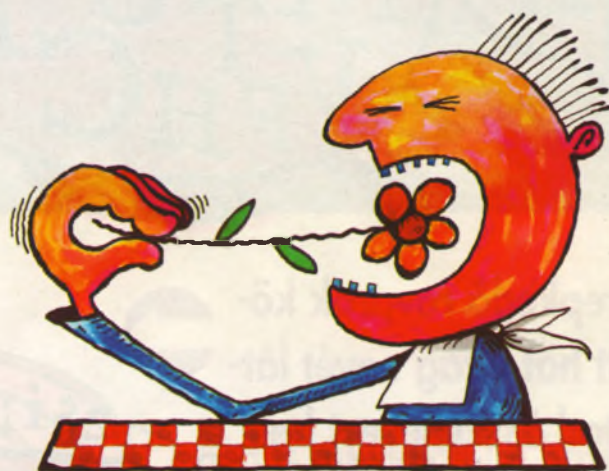
Elkészítésével illatos arc-, test- és kézápolót kapunk, de salátaízesítőként is használhatjuk.

Egy napig fonnyasszuk a növénykéinket, tördeljük apróra, majd szellős anyagba kötve lógassuk finom étolajba vagy olívaolajba. Másnap az anyagot lecsepegtetve cseréljük le friss növényvel a tartalmát,

és ismételjük meg az áztatást. Minél több napig csináljuk ezt (max. 20 alkalommal), annál töményebb olajat készíthetünk.

Ehető virágok

Kevesen tudják, hogy a virágok nemcsak illatosak és gyógyítóak, hanem ehetőek, sőt nagyon is finomnak tudnak lenni. Megfáradt vándorok édessége az akácvirág. Legízletesebb része a bibe és a porzók töve, ott vannak ugyanis a nektáriumai. A bodzavirág sütvé jó: a virágfejeket sűrű palacsintatésztaiban kell megforgatni, majd forró olajban kisütöni. Ugyanígy készíthető bodzás tojásrántotta is.

A gyermekláncfű virágbimbói, amikor még a levélrózsák tövében vannak, pompás zöldségalapanyagnak számítanak. Ízük leginkább a kelbimbóhoz hasonló.

A salátaboglárka fiatal leveleiből salátákat készíthettek, a virágbimbókat pedig kapribogyóként használhatjátok, ha ecetben felfőzitek, és egy hétig benne érni hagyjátok.

Húzd át egyenként az egyforma betűket, majd a megmaradt öt betűből összeállíthatod a halacska nevét!

A repkedő rovarok között hat virág nevét láthatod összekevert betűkből (vigyázz: a ketős betűket is összekevertük!). Rakd helyes sorrendbe a betűket, majd helyezd el a virágok neveit a táblázatban! A világos színű oszlopban egy újabb virág nevét olvashatod.

zsiránca aiInptu

aggnor cikknöör zsiir

Május 31., 19.00, ismétlés: június 1., 8.00 és 13.00

Majomügyek 2. rész

Filmünk teljesen hétköznapi szappanopera, ám a főszereplők ez esetben állatok: az ember legközelebbi rokonai. Szórakoztató pillanatoknak lehetnek tanúi, ahol a barátság, a féltékenység, az uralkodási vágy, a bánat, a politika és a játék hétköznapi jelenségek, miközben a főszereplők a majmok! Sorozatunk előző részében a laboratóriumból szabadult három csimpánz elhagyta Sally óvodáját. A békiorú Seamus így arra vár, hogy elfoglalja a lányok után maradt helyet. Hallhattuk azt is, hogy Sage és Sam, a parkban élő sziamangpár gyermekáldásnak néz elébe. Ebben a részben láthatjuk a három fiatal csimpánzlány első, izgalmas napját az óvodán kívül. A terv az, hogy fokozatosan bemutatják őket a park összeszokott csoportjának. A bemutatkozások fokozatosan történnék, nagy térben, hogy a lányok ne rémüljenek meg egyszerre tizenkét idegen zaklatásától. A lányok egy kutatólaboratóriumban nőttek fel, ezért korábban soha nem találkoztak hím csimpánzzal. Vajon mit szólnak hozzájuk a fiúk?

A National Geographic Channel kérdései:

1. Melyik földrész a csimpánzok hazája?
2. Magányosan, párosával vagy csapatban élnek a vadonban a csimpánzok?
3. Szoktak-e a csimpánzok vadászni?

A válaszokat a 27. oldalon található nyereményszelvényen küldd el szerkesztőségünk címére!

Segíts megtalálni a házhoz vezető utat a leánykérőbe induló szarvasbikának!

Melyik madárkára gondoltunk, ha tudjuk róla, hogy:
nincs rajta kék szín, nem látszik a lába, szárnyainak
színe azonos, nem fekete a farka, nincs nyitva a csőre
és nem csíkos?

Játssz velünk és nyerj!

NYEREMÉNYJÁTÉK-SZELVÉNY

(Ne felejtse el a hátoldalon az adatait kitölteni!)

Ha a következő kérdésekre helyesen válaszolsz, az itt látható gyönyörűséges állatokat nyerheted meg, a Wild Republic (Vad Köztársaság) jóvoltából.
Ha most nem volt szerencséd, megvásárolhatod őket a Budapesti Állatkertben.

1. A récék közül a hím vagy a tojó visel színesebb tollazatot?
2. Hová indulnak párosodni tavasszal a békák?
3. Miről lehet felismerni nárszidőszakban a hím rózsás pelikánt?
4. Mennyi ideig tart a macska vemhessége?
5. Miért veszélyes dolog a hím skorpió számára az udvarlás?

NYERJ ÁLLATOT MAGADNAK!
A „VAD KÖZTÁRSASÁG” KÉRDÉSEI

1.
2.
3.
4.
5.

Műsoros
videokazettát
nyerhetsz!

(Kérdéseink a 23. oldalon található)

-
-
-

A Kvízoló kérdése a 22. oldalról:
Hogy hívják a halacszkát?

A Dénes Natur Műhely
ajándékkönyvét nyerheted!

Beküldési határidő: 2003. június 23.
Süni magazin, 1242 Budapest, Pf.: 455

MEGRENDELŐSZELVÉNY

- Igen, megrendelem a Süni magazint egy évre, 1 példányban 1.980,- Ft-ért, megtakarítva 396,- Ft-ot
- Igen, megrendelem a Vadon magazint egy évre, 1 példányban 1.980,- Ft-ért, megtakarítva 396,- Ft-ot
- Igen, megrendelem a Süni és a Vadon magazint egy évre, 1 példányban 3.600,- Ft-ért, megtakarítva 1.152,- Ft-ot

Több példány megrendelése: Süni magazin példány, Vadon magazin példány
Öt példány feletti megrendelés esetén további kedvezményt biztosítunk; kérjük, hívja a szerkesztőséget!

- Tagja kívánok lenni a Süni Egyesületnek

Előfizetési kérdéseire szívesen válaszolunk a (36-1) 302 5832 telefonszámon.

Kérjük a kupont olvashatóan kitöltve küldje vissza a Süni és Vadon magazinok szerkesztőségének címére:

1242 Budapest, Pf. 455.

vagy a (36-1) 302-58 32 faxszámra.

E-mail: szerk@vadon.hu

A megrendelt magazint csak az ellenérték beérkezése után tudjuk biztosítani. A magazinok kéthavonta jelennek meg. Az árak csak belföldi kézbesítésre érvényesek.

A magazinok kiadója a visszaküldött adatokat marketingakciókhoz, promóciókhoz is szeretné felhasználni. Amennyiben ehhez nem járul hozzá, kérjük itt jelezze.

MEGRENDELŐSZELVÉNY

NYEREMÉNYJÁTÉK-SZELVÉNY

(Ne felejtsd el a hátoldalon az adataidat kitölteni!)

NYERJ ÁLLATOT MAGADNAK!

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Kedvenc állatom:

Műsoros
videokazettát
nyerhetsz!

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Melyik cikk tetszett legjobban?

AJÁNDÉKKÖNYVET NYERHETSZ

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Hol vásároltam meg a SÜNH?

tanító néninél újságárusnál előfizettem

Beküldési határidő: 2003. június 23.

Süni magazin, 1242 Budapest, Pf.: 455

Nyeredményhirdetés

ELŐZŐ SZÁMUNK HELYES MEGFEJTÉSEI:

A Wild Republic kérdései:

1. Az orrszarvút madarak (nyúvágó seregély, pásztorgém) szabadítják meg az élősködőktől.
2. A cápa „barátai” a tisztogatóhalak (kalauzhalak).
3. A kérődzők bélcsatornájában emésztést segítő (cellulóz-bontó) baktériumok élnek.
4. A kutya és a macska gyakran jó barátok.
5. A növényt a katicabogár védi meg a levéltetvektől.

A National Geographic Channel kérdése:

1. A méhészbzorot madár (mézkalauz madár) vezeti a méz nyomára.
2. A filmbeli méhészbzor kígyóval viaskodik.
3. A méhészbzor szervezete nagymértékben ellenáll a kígyóméregnek.

A Kvízilo feladványa:

A krokodil neve: KARCSI

Szerencsés nyerteseink:

A Wild Republic játékállatait nyerték:

Bánsági Barnabás (Veresegyház), Dezső Katalin (Jászberény), Illés Bálint (Ecsér), Kovács Barnabás (Budapest), Kiss Kyra (Budapest), Kónya Gergely (Ózd), Marschalkó Vanda (Salgótarján), Patkó Csilla (Székesfehérvár), Soproni Kálmán (Kecskemét), Vincze Blanka (Budapest)

Műsoros videokazettát nyertek:

Balázs Brigita (Budapest), Di Franco Mimi (Budapest), Polnai Krisztina (Szentendre)

A Dénes Natúr Műhely Kiadó ajándékkönyvét nyerte:

Bánki Beatrix (Budapest)

Megrendelő neve (intézmény esetén a kapcsolattartó neve is):

Címe:

Telefonszáma: E-mail címe:

Ha a megrendelő neve nem azonos a kézbesítési címmel:

Kézbesítési név:

Cím:

Dátum: Aláírás:

Kedves Kissünök! Tombol a nyár, ilyenkor legjobb a napon heverve élvezni a jó időt – és két kirándulás között egy napernyő árnyékában olvasgatni...

29

Fehérlófia – Magyar népmese

Jankovics Marcell Fehérlófia című, elvarázsolt képi világú rajzfilmje nagy sikert aratott a gyerekek, de még a felnőttek körében is. Sokak régi vágya teljesült azzal, hogy a rajzfilm mesebeli hangulatú képei könyv alakban összefűzve lássanak napvilágot. A magyar népmesekincs egyik legszebb meséjét, a Fehérlófiát Jankovics Marcell rajzfilmjének leglátványosabb képeivel illusztrálva jó szívet ajánljuk Nektek elolvasásra! (General Press Kiadó, 2003)

A medvefiú – Finnugor népek meséi

Ez a mesekönyv a finnugor nyelvcsalád közös mesekincsének birodalmába vezet be benneteket. A könyvet Urai Erika rajzai díszítik, s tesz ki kedves olvasmányá. (General Press Kiadó, 2003)

A csodaszemüveg – Tomi az űrben

Tomival már egyszer volt alkalmatok találkozni egy másik képeskönyv lapjain. Akkor a dinoszauruszok közé kísérhettétek el, most pedig űrutazásra hívja meg olvasóit, akik a mellékelt „csodaszemüveg” és a számítertechnika jóvoltából három dimenzióban láthatják a kötet képeit. (Írta és rajzolta: Molnár Port Kriszta – Vizimolnár Kiadó, 2002)

A hegyek tündére

Petre Ispirescu, a méltatlanul elfelejtett klasszikus román meseíró Grimm és Andersen kortársa volt. Klasszikus meséi a legnagyobb meseírók sorába emelik. A gyönyörű tervezésű mesekönyvet Szegedi Katalin csodaszép rajzai igazi, álombéli utazássá nemesítik. (Petre Ispirescu: A hegyek tündére – Szegedi Katalin rajzaival General Press Kiadó, 2003)

A szebbik nem

„Szebbik nemként” az embereknél a nőket szokás emlegetni. Testük, arcuk finomabb, hosszú haját vagy pazar frizurát, ékszereket viselnek, és általában többet törődnek a szépítkezéssel, öltözködéssel, mint a férfiak. Az állatvilágban ez látszólag másképp van: ha van egyáltalán látható különbség a nemek között, szinte mindig a hím a tetszetősebb. Vajon miért?

A válasz elsőre talán furcsán hangzik: csak látszólag van másképp. Valójában ugyanis azokat az ékességeket, amelyek az állatvilágban a hímekeket látványosabbá teszik, az emberek között is a férfiak viselik.

Ilyen a bajusz és a szakáll, sőt bármilyen meglepő, még a kopasz fej is. Az ivarérett hím megkülönböztető „díszei” ezek, miközben hajzat tekintetében egyébiránt kizárólag az olló tesz különbséget férfi és nő között. Az emberi faj „hímjének” testtömege akár másfélszerese is lehet a „nősténynek”, így tökéletesen beleillik abba a képbe, amit az állatok

☉Koronás kéréső
A szarvasbika
évente megküzd
a tehenekért

☉Király és királynő

Az oroszlán az egyetlen macska, melynek hímje háremet birtokol – és az egyetlen, amelynél a nemek erősen különböznek

(legalábbis az emlősök, mondjuk az oroszlánok, a gorillák vagy az elefántok) között általában szokásos ivari különbségről alkotunk. Az már más kérdés, hogy nekünk, férfiaknak a nők tetszenek jobban...

Egy szoknya, egy nadrág

A hím és nőstény között mutatkozó különbséget ivari kétalakúságnak (latin szóval: dimorfizmusnak) hívják. De vajon mitől függ az, hogy az állatvilágban is különbözik-e a férfi és a női viselet, vagy az egyfor-

**☞ Szép = színes?
A sügérek között
gyakran a hímeket
látjuk „szebbnak”**

ma a divat? A természetben igen ritkák a véletlenek, így sokkal gondolhatjuk, hogy ennek is lehet valami kézenfekvő magyarázata. És aki így gondolja, nem is téved. Általában elmondható, hogy azoknak a hímeknek kell nagyobbak, díszesebbnek vagy jobban fel-fegyverzettnek lennie a nősténynél, amelyek csak

időszakosan, egy-egy szaporodási időszakra kötnek „házasságot”, s újra meg újra meg kell hódítaniuk választottjukat, vagy pedig háremet tartanak, amelynek megtartása érdekében rendszeresen meg kell küzdeniük vetélytársaikkal. Azoknak az állatoknak, amelyek tartós párkapcsolatban élnek, nincs szükségük efféle cicomára, de nem találunk feltűnő különbséget a nemek közt azoknál a fajoknál sem, amelyekben még időszakos kötődés sem alakul ki partnerük iránt.

Ásó, kapa, nagyharang

Legközelebbi rokonaink, a majmok között azokra jellemző a számottevő ivari eltérés méret és küllem tekintetében, amelyeknél a hím háremet gyűjt maga köré: ilyen például a galéros pávián, a mandrill vagy a gorilla. Saját fajunk nagy ivari különbségeiből arra következtethetünk tehát, hogy emberré válásuk előtt a mi őseink is hasonló csoportszerkezetben élhettek. Ám az ember gyereke a majmokéhoz képest fejletlenül születik. Nem képes az anyja szőrébe csimpaszkodva utazni, mint a majomcsemeték, hiszen az anyjának nincs is szőre. Fejlődése lassú, nagyon sokáig tart, s ezalatt tömérdek gondoskodásra, felügyeletre és tanításra van szüksége. Az anya egyedül nem volna képes ellátni, így az apának is részt kellett vállalnia a feladtból. Fordult tehát a kocka: már nem a hímnek kellett küllemével elbűvölnie a nőstényt, hanem a nősténynek kellett bájával magához láncolnia a hímeket. A férfinak át kellett engednie a szépséget a női nem számára, hogy megszülethessen a tartós párkapcsolat csirája és éltetője: a szerelem.

**☞ Tollas piperkőc
A tarka gácsér nem
tartós szerelemre,
hanem gyors hódításra
törekszik**

Felszarvazva

A legtöbb patás esetében a hímek viselik a szarvakat; ha a nősténynek is van, az többnyire jóval kisebb. Kivételt képeznek a lovak és zebrák: náluk szinte nincs is különbség a nemek között. A csődör ugyanis, bár szintén háremet birtokol, mégis tartós kapcsolatban él: kancái egész életén át kitartanak mellette. Így aztán nem csoda, hogy nincs „felszarvazva”...

E G Y Ü T T az égbolton

A B O L Y G Ó K K Í S É R Ő I : A H O L D A K

Melyik gyerek ne ismerné a Holdat! Bizonyára mindannyian láttátok már, amint éjszaka beköszön a telihold az ablakon, és fénye ezüstfehérré

varázsolja a bútorokat, a falakat, a játékeitokat. Nappal a Nap, éjszaka a Hold világít – gondolják sokan, de ez így nem teljesen igaz.

A Hold minden hónapban csak 8–10 éjszakán keresztül szolgál égi fényforrással, a többi napokon csak kora este vagy hajnalban látható, de van jó néhány olyan nap is, amikor a Nap közelében látszik (azaz nem látszik), mégpedig a nappali égen!

újhold, első negyed, telihold és utolsó negyed – pedig körülbelül hétnaponként követi egymást. A probléma azonban az, hogy az év hossza nem egész számú többszöröse a holdhónap hosszának. Ennek ellenére a mohamedán naptár még ma is holdévekkel számol.

Éji lámpásunk

A Hold az egyetlen természetes kísérőnk. A Föld körül kering, átlagos távolsága 384 ezer kilométer. Hogy ez mennyi? Ekkora út megtételéhez közel tízszer kellene körülrepülni a Földet. Egy utasszállító repülőgépnek 16 napig tartana az út a Holdig. Az Apollo űrhajóknak elég volt három nap. Utoljára több mint 30 évvel ezelőtt jártak űrhajósok a Holdon.

A Hold állandó fényváltozása már ősidők óta fontos szerepet játszott a naptárkészítésben. Újholdtól újholdig 29 és fél nap telik el, ez majdnem egy hónap. A négy jellegzetes holdfázis –

Nem az egyetlen

A Földnek még nyolc bolygótestvére kering a Nap körül. Többségük körül szintén keringenek holdak. Nem is egy! A Naprendszerben a holdak száma meghaladja a százat. Hogy pontosan mennyi van belőlük, nem lehet tudni, hiszen mindig fedeznek fel újabbakat. Legutóbb a Jupiter körül találtak néhányat, ezzel harmincra emelkedett a bolygóóriás körül keringő holdak száma. De közel ugyanennyivel büszkélkedhet a Szaturnusz is. Az Uránusznak tizenöt, a Neptunusznak nyolc holdját ismerjük. Még az eddig ismert legtávolabbi bolygó, a Plútó körül is ke-

ring egy hold: a Charon. A Mars két holdja a Phobos és a Deimos. Az egyik neve rémületet, a másiké iszonyatot jelent, hiszen a háború istenének, Marsnak két társáról van szó. A Merkúrnak és a Vénusznak viszont nincs kísérője.

Az utóbbi években a bolygók felé küldött űrszondák képeket készítettek egyes kisbolygókról, amelyek mellett elrepültek. Így derült ki, hogy még a kisbolygóknak is lehet holdjuk; mint például az Ida kisbolygó holdja a Dactil. Persze ezek nagyon parányi égitestek.

A „legek”

Ahány hold, hát annyiféle! Különbözik az alakjuk, a nagyságuk, színük, hőmérsékletük stb. A legelsőnek felfedezett négy hold a Jupiter körül kering; ezeket még Galilei találta meg négyszáz évvel ezelőtt. És milyen érdekes: mind a négy – az Io, az Europa, a Ganimédesz és a Kalliszto – valamely tulajdonságában „leg”-nek számít!

A Naprendszer legnagyobb holdja az 5200 kilométer átmérőjű Ganimédesz. Nagyobb mint a Merkúr! A legaktívabb a működő tűzhányókkal borított Io. A legsimább felszínű az Europa, mert az egész hold felszíne jégből van. A jégen pedig nem lehetnek magasabb hegyek vagy mélyebb völgyek, ugyanis a jég ahhoz nem elég szilárd. Viszont tele van kusza repedésekkel. A Kalliszto felszínén látni a legtöbb meteorkrátert. Legfeketebb a Mars két kis holdja: olyanok, mintha szénpor borítaná őket. Mivel kicsik, alakjuk nem tudott gömbbé formálódni: szabálytalan krumplics formájúak, barázdák szabdalják őket, és kráterek is jócskán találhatók rajtuk.

Hűvös hold-világok

A holdaknak jellemzően nincs légkörük, de ez alól is van kivétel. Az egyik a Szaturnusz legnagyobb holdja, a Titán. Hogy hogyan nézhet ki a felszíne, nem ismerjük. Átlátszatlan narancsszínű metán–nitrogén légköre nem engedi át a fénysugarakat. Lehet, hogy hegyek, folyók, tengerek vannak rajta, ám a vizet ott, abban a környezetben folyékony metán helyettesíti. A hőmérséklete rendkívül alacsony, -180°C , hiszen távol van a Naptól – de mégsem ez a leghidegebb: a Neptunusz legnagyobb holdja, a Triton nagyon ritka, átlátszó nitrogén légkörének a hőmérséklete mindössze -230°C . Méretéhez képest pedig a Plútónak van a legnagyobb holdja: csaknem feleakkora, mint maga a Plútó. Ugyanakkor nagyon közel keringenek egymáshoz, így már-már kettősbolygóról kellene beszélnünk.

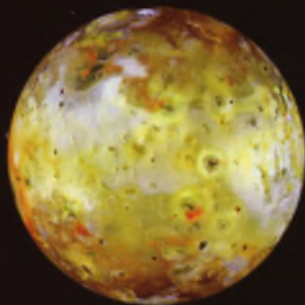
FIGYELD MEG!

36

Láttad már a Holdat? Biztosan! De nézted-e már távcsővel is? Ha nem, mindenképpen meg kell tenned, hiszen felejthetetlen élmény! Ne gondold nagy csillagászati távcsőre, mert már szerényebb nagyítású látszóval is megláthatod a felszínét borító kör alakú krátereket, a napfényben ragyogó holdhe-

gyeket és a sötétebb síkságokat, amelyeket helytelenül holdtengereknek neveznek. Különösen szépen rajzolódnak ki a részletek, ha nem teliholdkor figyeled meg, hanem félhold tájékán. A napvilágított és az árnyékos oldal határán – az úgynevezett terminátoron – a hegyek hosszú árnyékat vetnek.

A Jupiter négy legnagyobb holdja

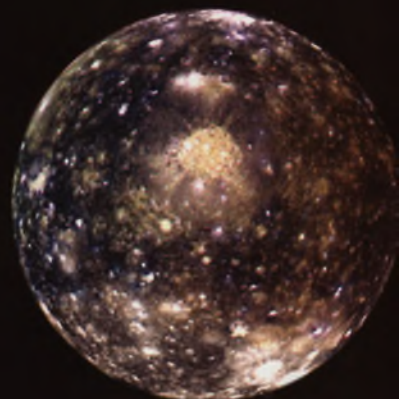
Io

Europa

Ganimédész

Kalliszto

Ha meguntad a mi Holdunk megfigyelését, megpróbálhatod a Jupiter holdjait is megkeresni. 10–20-szoros, fényerős látszóval már meg lehet látni a négy legnagyobbat: azokat, amelyeket fentebb már bemutattam Nektek. Apró csillagocskáknak látszanak a Jupiterhez közel, és nagyjából egy vonalban sorakoznak. Lehet, hogy nem látszik egyszerre mind a négy, hiszen gyakran előfordul, hogy egyik-másik a bolygó mögé kerül. Néhány óra alatt elmozdulásukat is észre lehet venni. Ha kedved van, készíts róluk rajzot, és küldd el a Süni szerkesztőségének!

A Titán narancssárga ködbe burkolószik

Holdraszállás

NÉZ az égre

Májusban és júniusban már rövidek az éjszakák. A Nap korán kel, és későn, 20–21 óra tájban tér nyugovóra. Ám kellemesen langyosak az éjszakák, így nagyobb kedvünk lehet a csillagokban gyönyörködni

Napnyugta után két órával már teljes szépségükben ragyognak a csillagok. Déli irányban, elég magasan egy fényes, sárgás fényű csillagot találunk; ez az Arkturusz,

az Ökörhajcsár csillagkép főcsillaga. Az Arkturusz görög neve medveörzöt jelent; a régi magyarok nyájörnek, Ökrésznek, Ökörpásztornak nevezték. Vörös óriáscsillag ez, mely

tőlünk 36 fényévyire van. Úgy is megkereshetjük, hogy a most a zenit közelében látszó Nagyöncöl rúdjának ívét déli irányban képzeletben meghosszabbítjuk.

Égi lányok legendái

38

Ha ezen az íven továbbhaladunk, akkor délebbre egy szintén fényes és magányos, de keszfehér csillaghoz érünk; ez viszont már a Szűz csillagkép legfényesebb csillaga, a Spica. A Spica magyarul kalászt jelent. Nálunk hajdan Leányszemű csillagnak emlegették. Az ókorban a Szűz a kezében kalászt tartó Ceresnek, a termés és az aratás istennőjének képe volt. Más változat szerint Aurórának, a hajnalhasadás istennőjének lányát látták benne, aki az aranykorban mindig lenn az emberek közt járt, de gonoszáguk miatt az égbe költözött, s azóta a csillagok között lakik. Más változat szerint ez a csillagkép Juszticiát, az igazság istennőjét ábrázolta, közelében mérlegével, amelyen a peres ügyek szereplői mérettek meg. Ezért látható egymás szomszédságában e két csillagkép, a Szűztől keletebbre ugyanis a Mérleg halvány csillagai láthatók, mellette pedig a Skorpió egy része. A délkeleti égboltot a nehezen felismerhető Kígyó és Kígyótartó csillagkép uralja.

Hajfűrt és koszorú

Az Északi Korona körívben sorakozó csillagait az Ökörhajcsár csillagképtől keletre kell keresnünk. Egy görög mese szerint a minoszi király lányának, Ariadnénak a koronája ez. Ariadné a krétai labirintusban

Nagyjából így fest majd május utolsó napkeltéje

elő bikafejű szörnynek, Minotaurosznak volt a húga. Thézeusz győzte le a szörnyet, és az Ariadnétól kapott fonálgombolyag segítségével talált ki a labirintusból. Az arabok koldustálat vagy törött tálat látnak e csillagokban. Mi, magyarok a Koronát Koszorúcsillagnak neveztük régen, Szűz Mária koszorújának vélvén, de mondták Urunk Asztalának is. Ebben a felfogásban a körív mentén látható halványabb csillagok a tanítványok, a fényes csillag pedig Jézus. E csillag arab neve Gemma, ami magyarul drágakövet jelent.

A Bereniké Haja egy nagyon laza csillagalmaz a Nagyöncöl, a Szűz és az Oroszlán közötti égterületen. Bereniké III. Ptolemaiosz egyiptomi király felesége volt, aki áldozatképpen Vénusz istennő oltárára helyezte hosszú hajfűrtjeit,

hogyan férje sértetlenül térjen vissza egy csatából. A házastársi örök hűség jelképeként az istenek csillagok képében az égre helyezték a levágott hajfűrtöket.

Közelít a Mars!

A bolygók közül májusban a Rák csillagképben a Jupitert láthatjátok. Nem sokkal éjfél után nyugszik le. A Szaturnusz a kora esti órákban a Bika csillagképben kereshető meg, a nyugati látóhatár közelében. Júniusban már hiába keresnétek, a Nap közelsége miatt nem látható. Viszont nagyon érdemes odafigyelni egy másik bolygóra; a Marsra. Most még csak az éjszaka második felében látható, mert éjfél körül kel, de egyre jobban látszik. Fényessége növekszik, mert közeledünk felé. Augusztusban egész éjszaka látható lesz, s

nagyon fényesen fog ragyogni a Vízöntő csillagképben. Ekkor 56 millió kilométerre lesz tőlünk. Ez borzasztó nagy távolságnak tűnik, de csillagászati értelemben nem az, sőt: ennyire közel évezredek óta nem volt a Mars, és még sokáig nem is lesz!

Hold volt, Hold nem volt

Május 31-én nagyon furcsán fog felkelni a Nap. Amikor megjelenik a keleti látóhatár peremén, nagy része hiányozni fog! A Hold eltakarja előlünk korongjának 81 %-át, azaz napfogyatkozást láthatunk. A kezdetét nem, csak a fogyatkozás második felét figyelhetjük meg. Ahogy a Nap egyre feljebb emelkedik, úgy teljeseedik ki egyre jobban, végül negyed hétkor már véget is ér a napfogyatkozás.

Figyelem, gyerekek! Soha ne nézzetek távcsővel a Napba, mert megvakulhattok! Szabad szemmel is csak nagyon rövid ideig pillantsatok bele, mert károsodhat a látásotok!

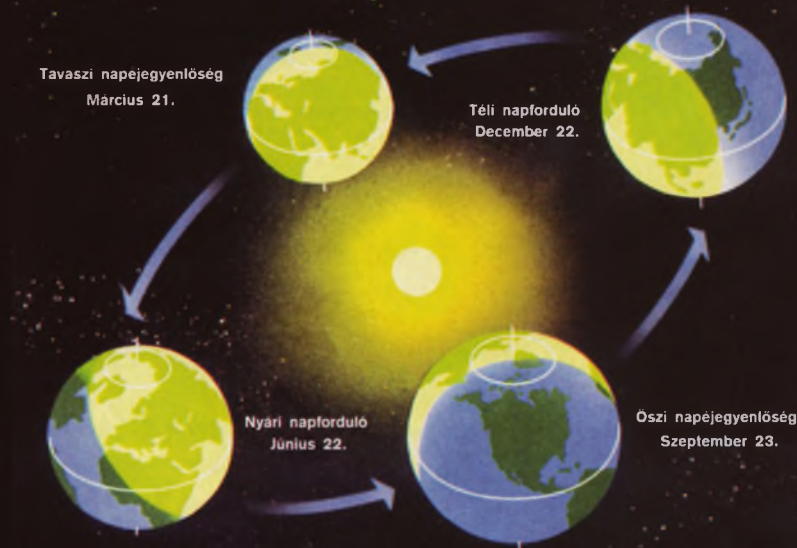
Viszont nyugodtan figyelhetitek a Holdat május 16-án hajnalban – akkor ugyanis holdfogyatkozás lesz. A napfogyatkozásnak a kezdetét, a holdfogyatkozásnak pedig a végét nem láthatjuk Magyarországról.

Mars, a Vörös Bolygó

Szent Iván éjszakája

Idén június 21-én lesz a nyári napforduló. Fontos csillagászati dátum ez, a nyár kezdetét jelöli. Eddig a napig egyre magasabban delelt a Nap, ettől kezdve már alacsonyabban. Ezen a napon a leghosszabb a nappal, és legrövidebb az éjszaka. Az északi népek, a finnek, skandinávok, lappok, az észak-oroszok megünnepelték, sőt ma is megünneplik a napforduló éjszakáját, a Szent Iván-éjszakát. Ilyenkor ugyanis ott, a sarkkör közelében világos van egész éjjel. Hatalmas tüzeket gyújtanak, és táncsal, mulatozással töltik az éjszakát.

Figyeld meg, hogy június 21-én, a nyári napforduló napján egészen északkeleten kel, és egészen északnyugaton nyugszik a Nap! Jelöld meg ezeket az irányokat, és megláthatod, hogy ezután, ahogy múlnak a napok, a Nap kelési és nyugvási pontjai egyre délebbre tolódnak.

A verebek azt csiripelték...

Ki ne szeretné meglesni a madarak magánéletét – csak hogy ez a nagyvárosokban, a lakótelepek közelében nehézségekbe ütközik. Ám itt is találkozhatunk azért néhány madárfajjal, így a házi verébbel is. Ha tudjátok, hogyan lehet megkülönböztetni a hímeket a tojóktól, máris kileszhetitek, hogyan udvaroltnak maguknak a „lányok”, milyen peckesek és pökhendiek időnként a „fiúk”, vagy hogy egy-egy verébveszekedés végén melyikük lesz a győztes.

A házi veréb tojóinak feje és torka egyszínű szürkés-halványbarna, világosabb szemöldöksávval. A hímnek fekete „kecskeszakálla” és fekete álarc van, a feje teteje ezüstszürke, a tarkója barna.

Megfigyelések szerint minél nagyobb „szakállt” visel a hím, annál magasabb a rangja – a Te tapasztalataid is igazolják ezt?

Segítsd a madarak fészeképítését!

Száraz tavaszokon a családalapításra készülő fecskék építőanyag-hiányban szenvednek. Emiatt a fiókanevelés is veszélybe sodródhat. Növényzet nélküli, agyagos talajra naponta egy-két vödör vizet borítva kiváló sárgyűjtő-helyet lehet nekik készíteni. Arra azonban vigyázz, nehogy a közelben macska is elbújhasson, mert elkaphatja a fecskéidet!

Hasonlóképp kedveskedhetsz a cinegéknek a kerítésre aggatott szőröcsomóval (pl. levágott haj, hosszúsőrű kutya vagy macska kikefélé, gyapjas szőre). A cinege ugyanis a mesterséges fészekodút is jobban szereti saját maga kibélelni. A kirepülő kis cinegék után visszamaradt (agyontaposott) fészket szedd ki az odúból (sok élősködő összegyűlik benne). Ha figyelmesen megnézed a fészek részeit, felfedezheted benne az általad kirakott „építőanyagokat”.

MADARAK ÉS FÁK NAPJA

Ünnepelünk, mert ünnepelni fontos és szép dolog. Ebben a hónapban ünnepeljük a fákat és madarainkat — azokat az élőlényeket, akik elkísérnek minket a városokba is. A madarak az ég birodalmát hozzák hozzánk közelebb. Hajnalban fénykeltő csivitelésükre ébredünk, és velünk vannak mindenhol: a nyüzsgő nagyvárosok zsúfolt terein és az ablak előtti, kicsi nyírfa ágain is. És maguk a fák, égisz érők vagy éppen csak lombot hozók — bennük lakik a Mindenség.

De vajon elegendő-e egyetlen nap az ünneplésükre? Meg tudjuk-e hálálni egyetlen nap alatt azt a sok ajándékot, amit az életünk, a lelkünk kap tőlük? Alig hiszem. Becsüljük hát meg őket az év valamennyi napján! Vigyázzunk rájuk, ahogy az életünkre is vigyázunk! Mert madarak és fák nélkül az élet sivár és értelmetlen lenne...

PÁRVÁLASZTÁS az Állatkertben

Azt gondolhatnánk, hogy az állatkertekben nem sok önállósgot kapnak az állatok a párvasztás terén: jövődöbeliüket magasabb érdekek alapján előre kiszemelik számukra, mint egykor az aranykalitkában élő királylányoknak. Ám ha jobban megvizsgáljuk a kérdést, kiderül, hogy a dolog ennél sokkal bonyolultabb.

Rangsor és párvasztás

A nagy csoportban tartott állatoknál például hasonlóan működnek a párvasztás szabályai, mint a szabad természetben. A nílusi repülőkutyáknak a Budapesti Állatkert éjszakai házában látható népes kolóniáján belül például elvben minden egyes állat azzal a fajtársával párosodik, amelyikkel csak kedve tartja. Az efféle csoportokon belül rendszerint szigorú rangsor alakul ki, és a rangsorbeli hely nemcsak a táplálékhoz való hozzáférés lehetőségét befolyásolja, hanem a hímek esetében azt is, hogy ki mennyi nőtényt „vehet birtokba”. Az állatkerti állatcso-

Csíkos csibe

Ausztrália nagy futómadara, az emu sötétzöld tojást rak.
A csibe viszont, amely kikel belőle, csíkos, mint a vadmalacok!

portokban persze a rangsort sem teljes mértékben maguk az állatok alakítják. A csoportokat a szakemberek eleve úgy állítják össze, hogy két közel azonos erejű hím semmiképpen se kerülhessen a társaságba, ebből ugyanis akár komolyabb sérülések is adódhatnak.

Párok, triók – és válogatós házasulandók

Természetesen olyan állatok is akadnak az állatkertekben, akik nem nagy csapatban, hanem mondjuk párban vagy trióban (két nőstény és egy hím) élnek. Ez sem idegen a természetből, hiszen sok olyan állat létezik, amely

nem csapatban, hanem például párban él. Sőt, vannak magányosan élő állatok is, akiknél a nőstény és a hím csak rövid időre találkozik. A párban, trióban tartott álla-

tok esetében természetesen az állatkerti munkatársak szervezik meg azt, hogy ki kivel kerüljön majd össze. Úgy is mondhatnák akár, hogy az állatkert adja férjhez (illetve feleséghez) véden-ceit – ne higgyük azonban azt, hogy az állatnak ebbe egyáltalán nincs beleszólása! Időnként ugyanis megesik, hogy egy-egy állatnak valamiért nem rokonszenves az állatkerti munkatársak által neki kiszemelt házas társ. Ilyenkor nincs mit tenni: újabb párról kell gondoskodni, remélve, hogy a következő próbálkozásra végre megjön a közös vonzalom.

Állatkerti trükkök

Az állatkertek tehát nem befolyásolják olyan szigorúan az állatok párválasztását, mint azt sokan gondolják. A szakemberek inkább azon dolgoznak, hogy mindig olyan párt, társat szerezzenek véden-ceik számára, akit elfogad-

CŰEmeletes patkány

Hátán viszi kicsinyét a kubai kűszópatkány vagy hutia. Hogy a kicsi menet közben is ... , hasson, az anya emlői az oldalán vannak

nak, és akivel remény van a gyermekáldásra is. Néha azonban csak különleges fortélyok árán lehet elérni, hogy az állatok egymás iránti érdeklődését felkeltsék. Nagyemlősöknél, mondjuk az orrszarvúaknál például előfordul, hogy az egészen fiatal koruk óta együtt tartott állatok jól összeszoknak ugyan, és úgy viselkednek, mint a testvérek vagy jóbarátok – csak hogy nemigen lobbannak szerelemre egymás iránt! Ilyenkor megesik, hogy néhány hétre elkülönítik őket, hátha az újbóli viszontlátás végre komolyabb érdeklődést vált ki a partnerből. Máskor egy másik hím állat ürülékét csempészik a kifutóba, remélve, hogy az ismeretlen rivális szaga felébreszti a hím állatban a tenyésztőt.

Dango megnősült, Iringa férjhez ment

A legidősebb Budapesten született gorilla egy németországi állatkertben alapított családot, a nemrégiben érkezett, Iringa nevű fiatal nőstény pedig egy francia állatkertből került fővárosunk állatkertjébe.

Tenyérnyi óriás

Több tucatnyi újszülöttel örvendeztették meg gondozóikat a boák avagy másnéven bálványkígyók, melyek – az ugyancsak Dél-Amerikában élő anakondákhoz hasonlóan – nem tojásokat raknak, hanem eleven utódokat szülnek.

Párválasztás számítógéppel

Bonyolultabb a „házasságközvetítés”, ha kipuhtulással fenyegetett, ritka fajról van szó, melyet az állatkertek úgy igyekeznek megmenteni a kipusztulástól, hogy mesterséges körülmények között tartják, szaporítják, hogy később vissza lehessen telepíteni az állatokat a szabad természetbe, illetve, hogy legyen „vésztartalék”

Egy büszke családapa

A mandrillok tenyésztésének a Budapesti Állatkertben nagy hagyománya van. Törzskönyvüket is nálunk vezetik

45

sa, tenyésztése tehát csak több állatkert közös munkájával lehetséges. Ezért hívták életre a tenyészprogramokat, amelyeknek részeként okos számítógépes programok és még okosabb szakértők vizsgálják meg, ki milyen rokonságban van a másikkal, és ki kivel alkotna ideális párt. Sokszor messze földről, akár a tengerentúlról érkezik a vőlegény vagy a menyasszony, hogy lehetővé tegye a faj hosszútávú fennmaradását.

Az állatkerti állatok nagy része ma már fogságban született. Elég egy sétát tenni a Budapesti Állatkertben, és látható, mennyi kölyök, fióka, fiatal állat tanúskodik az állatkerti párválasztás sikeréről! Bizonyos esetekben – például az oroszlánoknál – a szakemberek egyenesen megakadályozni igyekeznek a kölykök születését, mert bármilyen aranyosak is, később nehez nekik új otthon találni.

arra az esetre, ha a vadonban élő állatokkal valami baj történne. Ehhez a természeteshez hasonló állományt kell fenntartani. Csakhogy míg a vadonban az állatok elvándorolnak születési helyükről, hogy idegen családból származó párt keressenek maguknak, addig a fogságban született példányok jövőbelijét az állatkerteknek kell kiszemelniük. Az állatok sikeres szaporítá-

Dinka, az alpaka

Az alma ezúttal messze esett a fájától: hófehér alpakacsikó téblábol sötétbarna gyapjas szülei körül az Állatkert Dél-Amerika kifutójában. Gondozói (ki tudja, miért) a Dinka nevet adták neki.

Papírmese

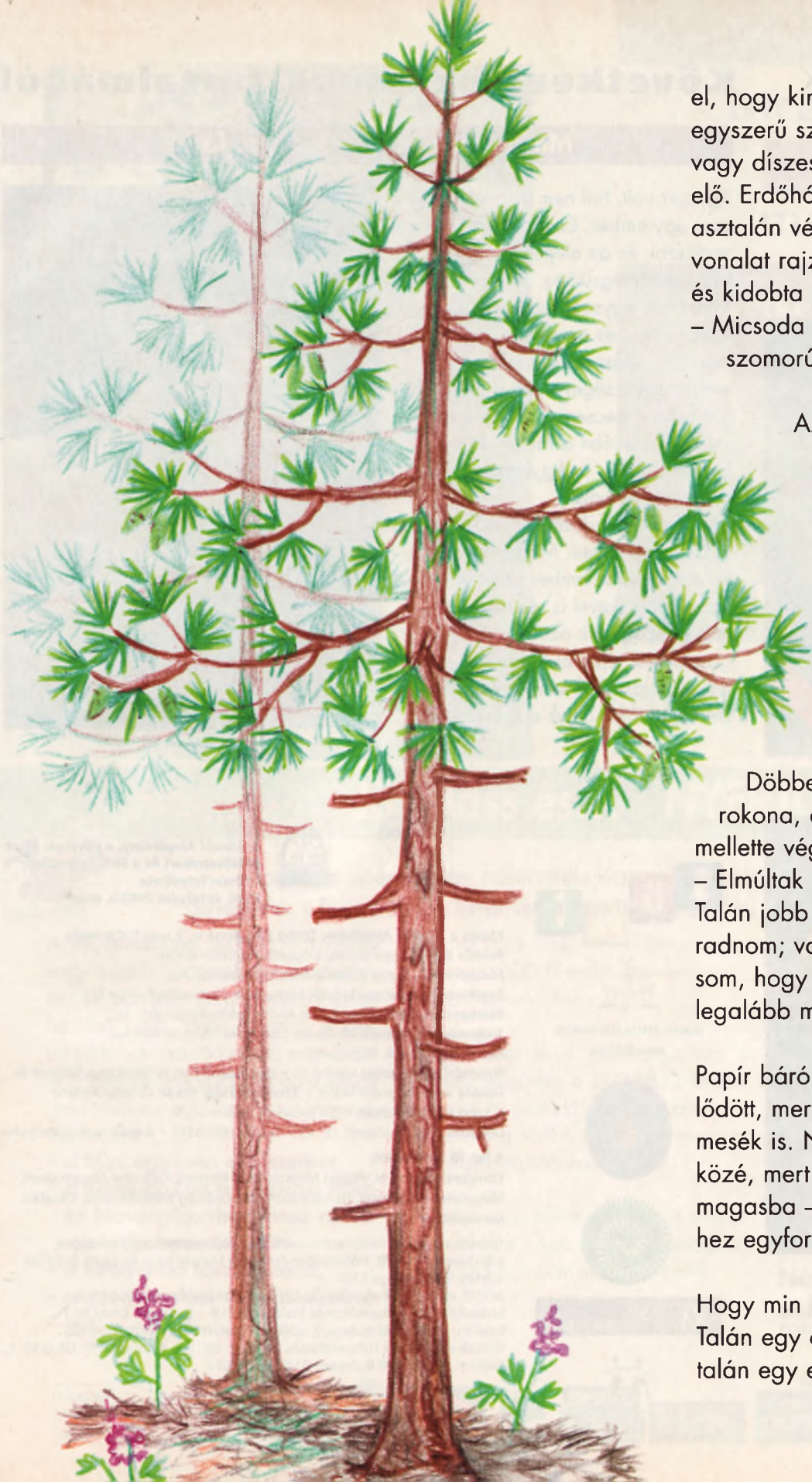
Ki ne ismerné Erdőházy Papír bárót, a Nagy Átváltozóművészt? Jó családból származik, a rokonságot számtalan alakban láthattátok már: kisimítva vékony lapocskák, összegyűrve ezerráncú, öreg papírgombócok, egyszer madár, máskor hajó vagy béka lesz belőlük – alakulnak, változnak percenként a gyerekek keze alatt.

Papír báró soha nem unná meg az átalakulást, pedig élete születésétől fogva csupa változatosság volt. Családfája Kerek erdő közepén gyökerezett: az Alsófenyvesy-Erdőházy család sarjaként látta meg a napvilágot. Már egészen kicsi magonc korában sem a szülei árnyékában élt, hanem hasonló korú társaival egy telepített erdőcskében várta karrierjének beindulását. Úgy gondolta, lehetőségei korlátlanok: lehet belőle boríték, levélpapír, füzet – vagy ha bírja a terhelést, akár könyvespolc is.

De titkos álma az volt, hogy bekerülhessen a legbefolyásosabb körökbe is: beférközhessen egy könyvtár előkelő, díszkötéses könyvei közé – ha másként nem, legalább könyvjelzőnek! És amikor egy napon a fűrész véget vetett gyermekéveinek, azt gondolta: az előrejutásnak ára van. Némán tűrte, amikor feldolgozták: aprították, darabolták, vízben fürdették, lapították, préselték – nem gondolta volna, hogy ennyi zaklatás után bármi is marad belőle.

A papírgyárban rengeteg társa várakozott még hasonló sorsra, de csak a vak véletlen döntötte

el, hogy kinek merre halad a pályája: egyszerű szalvétává fokozzák-e le, vagy díszes csomagolópapírrá léptetik elő. Erdőházy Papír báró egy kislány asztalán végezte, aki néhány színes vonalat rajzolt rá, majd összegyűrte, és kidobta a szemétkosárba.

– Micsoda kegyvesztettség! – kesergett szomorúan a kosár alján.

Aztán tejesdobozt dobtak rá, almacsutkát és éles szélű, felnyitott konzervdobozt, ami megsebezte őt.

– Legalább válogatnának külön, hogy visszakerülhetnek a társaimhoz – gondolta, s már beérte volna egy jó kis újrahasznosítással is.

Döbbenet látta, hogy előkelő rokona, a díszes csomagolópapír is mellette végezte.

– Elmúltak az ünnepek – merengett. – Talán jobb lett volna az erdőben maradnom; vagy ha már az volt a sorsom, hogy az embereket szolgáljam, legalább mellettük élhetnék örökre!

Papír báró sorsa már megpecsétlődött, mert bizony vannak szomorú mesék is. Nem jutott fel a csillagok közé, mert nem mindenki jut fel a magasba – bár a csillagok mindenkihez egyformán közel vannak.

Hogy min múlik életünk, ki tudja? Talán egy összetépett papírdarabon, talán egy el nem olvasott levélen...

NEM HIÁNYZIK VALAMI?

Ha igen, segítettünk! Szerkesztőségünkben korlátozott példányszámban még megrendelhetők lapunk korábbi számai, 200 Ft + postaköltség áron!

Címlapon: Oroszlánkölyök (Haszon Gábor felvétele), poszteren: Pávakakas (Gór András felvétele), hátlapon: Házikecske (Forrány Csaba felvétele)

Következő számunk tartalmából

Mit parancsolsz, édes gazdám?

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy ember. Ez az ember elment vadászni, és az elejtett vadat a tűz lángjánál megsütötte. Ahogy jóízűen falatozott, egyszer csak arra jött egy éhes farkas, és arra kérte, adna-e neki egy falást a sült húsból. Az ember egyezséget kötött a farkassal: nekiadja a pecsenye csontját, mócsingját, cserébe a farkas örökdik a barlagja körül, és figyelmezteti, ha veszély közeledik.

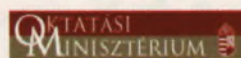
Akár így is kezdődhetett volna a háziállatok története. Miután a farkas kutyává lett, az ember szövetségre lépett a kecskével is, és még sok más állattal, akik azóta is szolgálják gazdájukat tejükkel, hússal, gyapjukkal, tojásukkal és izmuk erejével. De vajon mi is álljuk a szavunkat?

SÜNI
A Göncöl Alapítvány, a Fővárosi Állat- és Növénykert és a Süni Egyesület kéthavi folyóirata
XVIII. évfolyam 2003/3. szám

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

Kiadja a Göncöl Alapítvány (2600 Vác, Ilona u. 3.), az IUCN tagja

Felelős kiadó: Kiszél Vilmos, a Göncöl Alapítvány elnöke

Főszerkesztő: Mirtse Zsuzsa (mirtsezsuzsa@vadon.hu)

Szerkesztő-olvasószerkesztő: Mirtse Áron (mirtsearon@vadon.hu)

Szerkesztő-képszerkesztő: Gór András (gorandras@vadon.hu)

Tudományos szerkesztő: Kovács Zsolt (kovacszsolt@vadon.hu)

Művészeti vezető: Oláh Csaba

Nyomdai előkészítés: Kitaibel Bt. • **Nyomda:** Offset és Játékkártya Nyomda Rt.

Felelős vezető: Lénárd Miklós • **Szerkesztőségi titkár:** Órhegyi Attiláné

A szerkesztőség címe: 1054 Budapest, Vadász u. 29.

Levél cím: 1242 Budapest, Pf.: 455. Tel./fax: 302-5832 • **E-mail:** szerk@vadon.hu

A lap fő támogatói:

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Nemzeti Kulturális Alapprogram, Miniszterelnöki Hivatal, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Oktatási Minisztérium

Terjeszti a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt., a regionális részvénytársaságok, a Budapesti Hírer Rt. Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Levél- és Hírlap-üzletági Igazgatósága (LHI).

Belföldi előfizetés: Budapesten az LHI ügyfélszolgálati irodáinál, a hírlap-kézbesítőknél, a Hírlapelőfizetési Irodában (HELIR – Budapest, Orczy tér 1., levél cím: HELIR 1900 Budapest), vidéken a postáknál és a kézbesítőknél.

Külföldi előfizetés: a Hírlapelőfizetési Irodában (HELIR – Budapest, VIII. Orczy tér 1., levél cím: HELIR 1900 Budapest) ISSN: 1585-907x

Megjelent a
VADON
magazin

Következő számunk:

A TIGRIS ÉVE

**júniusban
jelenik meg**

Keresse az újságárusoknál!

KALANDOZOO

Jöjj, láss és... NYERJ!

KalandoZoo címmel országos családi vetélkedősorozat indul a **PACO** Produkciós Iroda szervezésében, a Fővárosi Állat- és Növénykert, a Duna Televízió és a Süni magazin közreműködésével

A **KalandoZoo** vetélkedőre családok vagy iskolás csapatok jelentkezhetnek, melyek legfeljebb négy gyerekből és két felnőttből (szülő, tanár) állhatnak. A játékba bárki bekapcsolódhat, aki megvásárolja a kérdések megválaszolásához szükséges kezdőcsomagot (ára: 5500 Ft), mely tartalmazza:

- a Süni egyéves előfizetését,
- a KalandoZoo a Fővárosi Állat- és Növénykertben című műsoros videokazetta árát,
- a kitöltendő tesztlapokat,
- a csomagolási és postaköltséget.

Aki már tagja a Süni Egyesületnek, az a csomagot 500 Ft kedvezményvel, azaz 5000 Ft-ért rendelheti meg.

Ha szeretnél Te is jelentkezni, hívd a szerkesztőségünket a 302-5832 telefonszámon! A vetélkedő részleteiről bővebbet a Süni és a Vadon és az IPM magazin következő számában olvashatsz.

Az első ezer jelentkező csapat értékes ajándékokat is kap a kezdőcsomagban a kazetta és a Süni magazin mellé.

Fődíjak:

- I. • Családi utazás a Londoni Állatkertbe
- II. • 1 hét adriai jachttúra
• 80 000 Ftos könyvutalvány
- III. • 1 hét balatoni jachttúra
• 60 000 Ftos könyvutalvány

A **KalandoZoo**-hoz kapcsolódó tévésorozat első adása 2003. április 6-án, 8 óra 55 perckor kezdődik a **Duna Televízió** műsorán.

Nézd velünk, játssz velünk... és nyerj!

Jelentkezz most,
hogy benne legyél
az első 1000-ben!

Következő számunkban:
Mit parancsolsz,
édes gazdám?

